

ΑΛΛΑ ΑΛ-ΑΣΟΥΑΝΙ

*το Μέγαρο
Γιακουμπιάν*

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΑΧΙΛΛΕΑΣ ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Αυτό το μυθιστόρημα δε θα 'βλεπε ποτέ το φως αν δεν υπήρχε η βοήθεια πολλών φίλων, πρώτος και καλύτερος απ' τους οποίους είναι ο φίλος μου και δάσκαλός μου Αλάα αλ-Ντιμπ, στον οποίο οφείλω κάθε τυχόν επίτευγμά μου στον τομέα τής λογοτεχνίας. Ακολουθούν ο Γκαμάλ αλ-Χιτάνι, που δε δίστασε να δημοσιεύσει το μυθιστόρημα στην Άχμπαρ αλ-άνταμπ, και ο δόκτωρ Γκαλάλ Αμίν, που το υιοθέτησε με ενθουσιασμό και το συνέστησε στους εκδότες. Επίσης, δεν μπορώ να ξεχάσω την καλοσύνη του Μπιλάλ Φαντλ, του Χαλίντ αλ-Σιργκάνι, του Ράγκκαμπ Χασάν, του Μακάουι Σαΐντ, του Μαχμούντ αλ-Ουαρντάνι και του Μουχάμαντ Ιμπραήμ Μαμπρούκ, στους οποίους εκφράζω τις ευχαριστίες και την ευγνωμοσύνη μου.

ΑΛΑΑ ΑΛ-ΑΣΟΥΑΝΙ

Η μετάφραση στα ελληνικά στηρίχτηκε κυρίως στην αγγλική μετάφραση του αραβικού πρωτοτύπου από τον Humphrey Davis (The American University of Cairo Press, 2004) και εν μέρει στη γαλλική από τον Gilles Gauthier (Actes Sud, 2006). Σε πολλά σημεία, ο μεταφραστής χρειάστηκε ν' αξιοποιήσει τα μαθητικά του χρόνια στην Αίγυπτο για να συμβουλευτεί το πρωτότυπο. Πολλές από τις Σημειώσεις του Μεταφραστή βασίζονται στην αγγλική και τη γαλλική έκδοση.

ΟΥΤΕ ΕΚΑΤΟ ΜΕΤΡΑ δε χωρίζουν τη Στοά Μπαχλάρ, όπου μένει ο Ζάκι-μπέης αλ-Ντεσούκι, από το γραφείο του στο Μέγαρο Γιακουμπιάν, αλλά, κάθε πρωί, του παίρνει καμιά ώρα να τα διανύσει, γιατί πρέπει να χαιρετήσει τους φίλους του στο δρόμο: πωλητές και πωλήτριες καταστημάτων νεωτερισμών και υποδημάτων, γκαρσόνια, ταμίες των σινεμά, θαμώνες του café Brazilian, ακόμη και θυρωρούς, λούστρους, ζητιάνους και τροχονόμους – όλους τους ξέρει με το μικρό τους όνομα κι ανταλλάσσει μαζί τους χαιρετούρες και τα τελευταία νέα. Ο Ζάκι-μπέης είναι ένας από τους πιο παλιούς κατοίκους της οδού Σουλεϊμάν Μπάσα. Πρωτοήρθε εδώ στα τέλη της δεκαετίας του 1940, μετά τις σπουδές του στη Γαλλία, και δεν ξανάφυγε ποτέ. Όλοι αυτοί οι φίλοι του του δρόμου τον θεωρούν έναν τύπο γραφικό και αξιαγάπητο, ντυμένο χειμώνα-καλοκαίρι μ' ένα κοστούμι που πλέει πάνω σ' ένα σώμα ισχνό κι ασθενικό, μ' ένα μαντιλάκι στην πάνω τσέπη προσεκτικά σιδερωμένο και ασορτί με το χρώμα της γραβάτας, με το περιβόητο πούρο του στο στόμα

(τον καιρό της δόξας του, ήταν ένα πανάκριβο κουβανέζικο· τώρα, ένα άθλιο ντόπιο κατασκευάσμα που βρομάει και δεν τραβάει καλά), με το ρυτιδωμένο, γερασμένο πρόσωπό του, τα χοντρά γυαλιά του, την αστραφτερή μασέλα του και τα βαμμένα μαύρα μαλλιά του που κάποιες τούφες τους έχουν τραβηχτεί από τ' αριστερά προς τα δεξιά για να κρύψουν τη φαλάκρα. Με λίγα λόγια, ο Ζάκι-μπέης αλ-Ντεσούκι είναι ένα πρόσωπο θρυλικό, κάτι που καθιστά την παρουσία του όχι μόνο καλόδεκτη, αλλά και τελείως εξωπραγματική, θαρρείς και θα μπορούσε να εξαφανιστεί από στιγμή σε στιγμή, ή σαν να 'ταν θεατρίνος που παίζει στη σκηνή και, μόλις τελειώσει, βγάζει το κοστούμι του ρόλου και ξαναφοράει τα ρούχα του. Αν προσθέσεις σ' αυτό τη μόνιμα καλή του διάθεση, τα ανεξάντλητα τολμηρά του ανέκδοτα και την εκπληκτική του ικανότητα να πιάνει κουβέντα με τον πρώτο τυχόντα σαν να 'ταν παλιός του φίλος, μπορείς να καταλάβεις το μυστικό της θερμής υποδοχής που του επιφυλάσσουν κάθε μέρα οι άνθρωποι του δρόμου: με το που στρίβει απ' τη γωνία, γύρω στις δέκα το πρωί, χαιρετούρες ξεχύνονται από παντού, και δεν είναι ασυνήθιστο, κάποιοι νεαροί εμποροϋπάλληλοι να τρέξουν προς το μέρος του και, για να τον πειράξουν, να του ζητήσουν να τους διαλευκάνει τάχα κάποια ζητήματα σεξουαλικής φύσεως· τότε, ο Ζάκι-μπέης ανατρέχει στις τεράστιες εγκυκλοπαιδικές του γνώσεις επί του θέματος και αποκαλύπτει στους νεαρούς –με μεγάλη του ευχαρίστηση, με κάθε λεπτομέρεια και με δυνατή φωνή για να τον ακούνε όλοι– τα πιο λεπτά μυστικά του σεξ. Καμιά φορά, μάλιστα, τους ζητάει μολύβι και χαρτί (του τα δίνουν εν रिπή οφθαλμού) για να σχεδιάσει καθαρά κάποια πρω-

τότυπη ερωτική στάση που είχε δοκιμάσει κι ο ίδιος στα νιάτα του.

Μερικές ακόμα σημαντικές πληροφορίες για τον Ζάκι-μπέη αλ-Ντεσούκι: είναι ο υστερότοκος γιος του πασά Αμπντ αλ-Άαλ αλ-Ντεσούκι, ενός απ' τους πιο διάσημους ηγέτες του Κόμματος Ουάφντ, που χρημάτισε πολλές φορές υπουργός και, καθώς η οικογένειά του κατείχε πάνω από πέντε χιλιάδες φεντάν εξαιρετικά αγροτεμάχια, ήταν ένας από τους πιο πλούσιους Αιγυπτίους κατά την εποχή πριν από την Επανάσταση.*

Στο Παρίσι, ο Ζάκι-μπέης σπούδασε μηχανικός, κι όλοι περίμεναν απ' αυτόν ότι, μια μέρα, θα καλούνταν να διαδραματίσει σημαντικό πολιτικό ρόλο στην Αίγυπτο, χάρη στην επιρροή και την παρουσία του πατέρα του, αλλά τότε ξέσπασε η Επανάσταση κι ήρθαν τα πάνω, κάτω: ο πασάς Αμπντ αλ-Άαλ συνελήφθη, δικάστηκε από το επαναστατικό δικαστήριο και, παρόλο που οι κατηγορίες για διαφθορά κατέπεσαν, έμεινε αρκετό καιρό στη φυλακή, ενώ το μεγαλύτερο μέρος της περιουσίας του κατασχέθηκε και διανεμήθηκε στους ακτήμονες κατά την αγροτική μεταρρύθμιση. Όλα αυτά δεν άργησαν να οδηγήσουν τον μεν πασά στο θάνατο, τον δε γιο του στην καταστροφή: το γραφείο του που είχε ανοίξει στο Μέγαρο Γιακουμπιάν, σύντομα έμεινε χωρίς δουλειά και, με τον καιρό, έγινε ο χώρος όπου ο Ζάκι-μπέης περνάει τις ελεύθερες ώρες του, διαβάζει τις εφημερίδες του, πίνει τον καφέ του, συνα-

* Το στρατιωτικό πραξικόπημα της 23ης Ιουλίου 1952 που ανέτρεφε τον βασιλιά Φαρούκ.

ντάει τους φίλους ή τις ερωμένες του, ή κάθεται με τις ώρες στο μπαλκόνι χαζεύοντας την κίνηση της οδού Σουλεϊμάν Μπάσα.

Στο σημείο αυτό, όμως, πρέπει να πούμε ότι η επαγγελματική αποτυχία του μηχανικού Ζάκι αλ-Ντεσούκι δεν οφειλόταν τόσο στην Επανάσταση όσο στις κοντόθωρες φιλοδοξίες του και τη ροπή του στις αισθησιακές απολαύσεις. Πράγματι, τα εξήντα πέντε χρόνια της ζωής του, με όλες τους τις ευτυχίες και θλιβερές περιπέτειες, περιστράφηκαν σχεδόν αποκλειστικά γύρω από μία και μοναδική λέξη: γυναίκες. Ανήκει σ' αυτούς που χαίρονται να πέφτουν στις γλυκές δαγκάνες της γυναίκας και που, γι' αυτούς, η γυναίκα δεν είναι ένας πόθος που φουντώνει για λίγο και, όταν κορεστεί, σβήνει, αλλά ένας ολόκληρος μαγευτικός κόσμος που διαρκώς ανανεώνεται με εικόνες άκρως σαγηνευτικής ποικιλίας: τα πλούσια, ζουμερά στήθη, με ρώγες πεταχτές σαν ολόγλυκα σταφύλια· τα τρυφερά και μαλακά λαγόνια που τρεμοπαίζουν σαν να περίμεναν αιφνιδιαστική επίθεση απ' τα νώτα· τα βαμμένα χείλη που ρουφάνε τα φιλιά και στενάζουν από ηδονή· τα μαλλιά σε κάθε τους μορφή (ίσια, μακριά και σεμνά, ή μακριά και ατίθασα με μπούκλες άτακτες, ή μάλλον κοντά και καλοχτενισμένα, ή πολύ κοντά, αλλά γκαρσόν, που φέρνουν στο νου άλλες μορφές, αγορίστικης σεξουαλικότητας. Όσο για τα μάτια... α! τι ωραία που είναι τα βλέμματα αυτών των ματιών: ειλικρινή ή απατηλά, περήφανα ή συνεσταλμένα, ακόμα και γεμάτα οργή, επιτίμηση ή περιφρόνηση!

Τόσο πολύ –και ακόμα πιο πολύ– αγάπησε ο Ζάκι-μπέης τη γυναίκα. Και κάθε είδος της το γνώρισε: απ' τη ναμπίλα Κάμλα, κόρη του εκ μητρός θείου του τέως βασιλιά, που του έμαθε το πρωτόκολλο και την τελετουργία

των βασιλικών κοιτώνων – τα κεριά που καίνε όλη νύχτα, το γαλλικό κρασί που ζωπυρώνει τον πόθο και διώχνει το φόβο, το ζεστό λουτρό πριν απ’ τη συνέντευξη όταν το σώμα αλείφεται με αρώματα και κρέμες. Η ναμπίλα Κάμλα, με την ακόρεστη σεξουαλική όρεξη, ήταν αυτή που του έμαθε με λεπτεπίλεπτα γαλλικά πώς ν’ αρχίζεις, πώς να κρατιέσαι και πώς να ζητάς τις πιο ακραίες ερωτικές στάσεις. Ο Ζάκι-μπέης έχει κάνει έρωτα και με γυναίκες όλων των κοινωνικών τάξεων: χορεύτριες του οριεντάλ, αλλοδαπές, γυναίκες της καλής κοινωνίας και συζύγους επωνύμων, φοιτήτριες και μαθήτριες λυκείου, ακόμα και παραστρατημένες, χωριάτισσες και υπηρέτριες. Καθεμία είχε τη δική της νοστιμιά, και συχνά εκείνος, γελώντας, συνέκρινε τον κατά το πρωτόκολλο έρωτα της ναμπίλας Κάμλας με εκείνον μιας ζητιάννας που, ένα βράδυ, σκνίπα στο μεθύσι, την είχε πάρει με την Buick του και την είχε πάει στο διαμέρισμά του, στη Στοά Μπαχλάρ: όταν μπήκε μαζί της στο μπάνιο για να την πλύνει ο ίδιος, ανακάλυψε πως η γυναίκα ήταν τόσο φτωχιά, ώστε τα εσώρουχά της ήταν φτιαγμένα από άδειους τσιμεντόσακους. Θυμάται ακόμα, μ’ ένα κράμα τρυφερότητας και θλίψης, την ντροπή της γυναίκας όταν έβγαλε το βρακί της, πάνω στο οποίο ήταν γραμμένο με τεράστια γράμματα: Τσιμέντα Πόρτλαντ – Τούρα. Θυμάται επίσης πως η γυναίκα αυτή ήταν μία από τις πιο ωραίες που είχε γνωρίσει, και μία από τις πιο θερμές στον έρωτα.

Όλες αυτές οι άφθονες και ποικίλες εμπειρίες έχουν κάνει τον Ζάκι αλ-Ντεσούκι ειδικό επί των γυναικών, ο ίδιος δε, πάνω σ’ αυτή την «επιστήμη της γυναίκας», όπως τη λέει, έχει αναπτύξει κάτι εκκεντρικές θεωρίες που μπορεί κανείς να τις ασπαστεί ή να τις απορρίψει, αλλά όχι

να τις αγνοήσει: για παράδειγμα, εκτιμά ότι, κατά κανόνα, μια γυναίκα εκπάγλου καλλονής είναι ψυχρή στο κρεβάτι, ενώ η μέσης ομορφιάς, ακόμα και η ασχημούτσικη, είναι πάντα πιο θερμή, γιατί έχει πραγματικά μεγάλη ανάγκη τον έρωτα και κάνει ό,τι περνά απ' το χέρι της για να ικανοποιήσει τον εραστή της. Ο Ζάχι-μπέης πιστεύει ακόμα ότι ο τρόπος με τον οποίο μια γυναίκα εκφέρει ειδικά το σ, δείχνει το πόσο θερμή θα είναι στο κρεβάτι: αν, ας πούμε, μια γυναίκα προφέρει τη λέξη *Σουσου* ή *μπασμπούσα* μ' ένα ερεθιστικό τρεμούλιασμα, τότε καταλαβαίνει ότι η γυναίκα αυτή είναι προικισμένη στο κρεβάτι – και αντιστρόφως. Ο Ζάχι-μπέης είναι επίσης πεπεισμένος ότι κάθε γυναίκα επί προσώπου Γης περιβάλλεται από μιαν άλω που τους παλμούς της δεν μπορείς ούτε να τους δεις ούτε να τους ακούσεις, αλλά, κατά κάποιον μυστηριώδη τρόπο, τους αντιλαμβάνεσαι, κι ότι όποιος έχει εξασκηθεί στην ανάγνωση αυτών των παλμών, μπορεί να μαντέψει το βαθμό στον οποίο μια γυναίκα έχει ικανοποιηθεί σεξουαλικά. Έτσι, όσο ευυπόληπτη και συνεσταλμένη κι αν είναι μια γυναίκα, ο Ζάχι-μπέης είναι ικανός να αισθανθεί τη σεξουαλική της πείνα μέσα απ' το τρέμουλο της φωνής της, απ' το νευρικό, συχνά εξεζητημένο γέλιο της, ακόμα κι από τη θερμοκρασία της χειραψίας της. Όσο γι' αυτές που τις χαρακτηρίζει μια σατανική και άσβεστη λαγνεία (τις *femmes fatales*, όπως τις λέει στα γαλλικά)· τις μυστηριώδεις γυναίκες που δεν υπάρχουν παρά για μια ερωτική κλίνη και για τις οποίες καμία απόλαυση στη ζωή δεν μπορεί να συγκριθεί με την ερωτική· αυτά τα πονεμένα πλάσματα που η λύσσα τους για ηδονή τα οδηγεί αμετάκλητα σ' ένα πεπρωμένο τρομαχτικό και αναπότρεπτο – αυτές οι γυναίκες, βεβαιώνει ο Ζάχι αλ-Ντεσούκι, ακό-

μα κι αν τα πρόσωπά τους δε μοιάζουν, είναι ολόιδιες. Όσους αμφισβητούν τα λεγόμενά του, τους καλεί να κοιτάξουν στις εφημερίδες τις φωτογραφίες γυναικών που καταδικάστηκαν σε θάνατο γιατί συνήργησαν με τον εραστή τους στο φόνο του άντρα τους, λέγοντάς τους: «Λίγο να προσέξει κανείς, θα διαπιστώσει ότι όλες τους έχουν την ίδια όψη: χείλη σαρκώδη, χαλαρά, αισθησιακά, μισάνοιχτα· αδρά και λάγνα χαρακτηριστικά· κι ένα βλέμμα λαμπερό και άδαιο, ίδιο λιμασμένου ζώου».

Κυριακή. Στην οδό Σουλειμάν Μπάσα, τα μαγαζιά έχουν κατεβάσει τα ρολά τους, ενώ τα μπαρ και τα σινεμά είναι γεμάτα. Με τα κλειστά του μαγαζιά και τις παλιές πολυκατοικίες ευρωπαϊκού στιλ, ο δρόμος δείχνει σκοτεινός και άδειος, σαν σε μια λυπητερή, ρομαντική δυτική ταινία. Με το που ξημέρωσε, ο γερο-θυρωρός, ο Αλ-Σάζλι, μετέφερε το κάθισμά του από την είσοδο της πολυκατοικίας (κοντά στο ασανσέρ) στο πεζοδρόμιο, για να ελέγχει ποιος μπαίνει και ποιος βγαίνει, μέρα αργίας.

Ο Ζάκι αλ-Ντεσουκί έφτασε στο γραφείο του λίγο πριν από το μεσημέρι, κι ο υπηρέτης του, ο Αμπασχαρούν, αμέσως έπιασε το νόημα. Εδώ και είκοσι χρόνια που δουλεύει για τον Ζάκι-μπέη, ο Αμπασχαρούν καταλαβαίνει με μία ματιά τα κέφια του αφεντικού του, ξέροντας πολύ καλά τι σημαίνει όταν το αφεντικό του έρχεται στο γραφείο ντυμένος στην τρίχα, όταν μοσχοβολάει ένα πανάκριβο άρωμα που το φυλάει για εξαιρετικές περιστάσεις, όταν είναι σφιγμένος, τσιτωμένος, όταν δεν τον χωράει ο τόπος και πηγαινοέρχεται νευρικά, κρύβοντας την ανυπομονησία του με απότομες και σκληρές κουβέντες – σημαίνει ότι ο μπέης

περιμένει το πρώτο του ραντεβού με μια καινούργια ερωμένη. Οπότε, ο Αμπασχαρούν δεν το πήρε κατάκαρδα όταν ο μπέης άρχισε να τον κατσαδιάζει χωρίς λόγο· κούνησε το κεφάλι με συγκατάβαση, τέλειωσε άρον άρον το σκούπισμα του σαλονιού, πήρε τρέχοντας το διάδρομο, με την πατερίτσα του να κροταλίζει στα πλακάκια, έφτασε στη σάλα όπου καθόταν ο μπέης, και, με μια φωνή που η πείρα του είχε μάθει να την κάνει τελείως ουδέτερη, είπε: «Ο Εξοχότατος έχει συνάντηση; Θέλει ο Εξοχότατος να ετοιμάσω ό,τι χρειάζεται;»

Ο μπέης στράφηκε προς το μέρος του και τον περιεργάστηκε για λίγο, σαν να προσπαθούσε ν' αποφασίσει με τι τόνο φωνής θα του απαντούσε. Κοίταξε τη φτηνή βαμβακερή ριγέ κελεμπία του με τα σκισίματα, την πατερίτσα και το κομμένο του πόδι, το γερασμένο του πρόσωπο με τα γκριζα γένια, τα μικρά και πονηρά του μάτια, κι εκείνο το αιώνιο γλοιώδες και έντρομο χαμόγελό του, και είπε: «Ετοίμασε ό,τι χρειάζεται για τη συνάντηση, και γρήγορα».

Έτσι κοφτά απάντησε ο μπέης, κι ύστερα βγήκε στο μπαλκόνι. Στο κοινό τους λεξιλόγιο, «συνάντηση» σήμαινε ότι ο μπέης θ' απομονωνόταν στο γραφείο του με μια γυναίκα, και το «ό,τι χρειάζεται», κάτι τελετές που οργάνωνε ο Αμπασχαρούν για τον κύριό του πριν από την ερωτική πράξη: μια ένεση με δυναμωτικό εισαγωγής που του την έκανε στο γλουτό και που τον πονούσε πάντα τόσο πολύ, ώστε βογκούσε δυνατά κι έλουζε με βρισιές τον υπηρέτη του, αυτό το γαϊδούρι με τα βαριά κι άγαρμπα χέρια. Ακολουθούσε ένας σκέτος καφές με άρωμα μοσχοκάρυδου που ο μπέης τον έπινε αργά, αφήνοντας να λιώσει κάτω από τη γλώσσα του ένα κομματάκι όπιο. Η τε-

λετουργία τελείωνε με την τοποθέτηση ενός μεγάλου μπολ με σαλάτα στο κέντρο του τραπεζιού, δίπλα σ' ένα μπουκάλι ουίσκι Black Label, δύο άδεια ποτήρια και μια μεταλλική σαμπανιέρα, γεμάτη ως πάνω με παγάκια.

Ενώσω ο Αμπασχαρούν άρχιζε να ετοιμάζει ό,τι χρειαζόταν, ο Ζάκι-μπέης έβγαλε μια καρέκλα στο μπαλκόνι που έβλεπε στην οδό Σουλεϊμάν Μπάσα, άναψε ένα πούρο κι έπιασε να χαζεύει τους περαστικούς. Τα αισθήματά του ταλαντεύονταν ανάμεσα στην πυρετώδη ανυπομονησία για την ωραία συνάντηση και σε προμηνύματα αγωνίας μήπως η Ραμπάμπ του δεν έρθει στο ραντεβού, οπότε θα πήγαιναν στο βρόντο οι προσπάθειες ενός ολόκληρου μήνα να την πείσει να έρθει. Η Ραμπάμπ του είχε γίνει έμμονη ιδέα από τότε που την πρωτοείδε να σερβίρει στο Cairo Bar της Πλατείας Ταουφικίγια. Τον είχε μαγέψει κυριολεκτικά, κι εκείνος δεν έχασε μέρα που να μην πήγε στο μπαρ, μόνο και μόνο για να τη βλέπει. Να πώς την είχε περιγράψει σ' έναν ηλικιωμένο φίλο του: «Αντιπροσωπεύει τη λαϊκή ομορφιά, με όλη τη χυδαιότητα και την προκλητικότητα της. Θα 'λεγε κανείς πως μόλις βγήκε από έναν πίνακα του Μαχμούντ Σαΐντ». Στη συνέχεια, είχε γίνει πιο αναλυτικός: «Θυμάσαι εκείνη την υπηρέτρια που είχατε στο σπίτι σας και που σε βασάνιζε στα όνειρά σου όταν ήσουν έφηβος; Που όλο ήθελες να κολλάς στα τρυφερά της πισινά και να γραπώνεις και με τα δυο σου χέρια τα буζιά της ενώ εκείνη έπλενε τα πιάτα στο νεροχύτη της κουζίνας; Που εκείνη τάχα έσκυβε για να σου ξεφύγει, αλλά σ' έκανε να κολλάς πάνω της ακόμα πιο σφιχτά, και σου ψιθύριζε, πριν σου δοθεί, μιαν άρνηση που σ' ερέθιζε ακόμα πιο πολύ: “Αχ, κύριε, δεν είναι σωστό, κύριε...”; Ε, με τη Ραμπάμπ, πάνω σ' έναν τέτοιο θησαυρό έχω πέσει...»

Άλλο, όμως, να πέσεις σ' ένα θησαυρό, κι άλλο να τον κάνεις δικό σου. Έτσι, για το χατίρι της πολυαγαπημένης του Ραμπάμπ, ο Ζάκι-μπέης χρειάστηκε να υποστεί ουκ ολίγα, όπως, ας πούμε, να περάσει νύχτες και νύχτες σ' ένα μέρος βρομερό, στενόχωρο, πνιγνό και κακοφωτισμένο όπως το Cairo Bar, μέσα στο στριμωξίδι και το ντουμάνι απ' τα τσιγάρα, με τα μεγάφωνα να τον ξεκουφαίνουν με αηδιαστικά, χυδαία τραγουδάκια, για να μη μιλήσουμε για τις βλαστήμιες και τις γροθοπατινάδες ανάμεσα στους θαμώνες (ένα συνονθύλευμα από εργάτες, κακοποιούς και αλλοδαπούς), τα ποτήρια του άθλιου μπράντι που του έκαιγε τα σωθικά αλλά που έπρεπε να το κατεβάζει κάθε βράδυ, τα εξωφρενικά λάθη στο λογαριασμό που έκανε ότι δεν τα 'βλεπε, τα γενναία πουρμπουάρ που άφηνε στο μαγαζί, συν ένα ακόμα, μεγαλύτερο, που το γλιστρούσε μες στο ντεκολτέ της Ραμπάμπ, νιώθοντας, αμέσως μόλις τα δάχτυλά του άγγιζαν τα τροφαντά και παλλόμενα στήθη της, το αίμα να κυλάει καυτό στις φλέβες του, και να τον κατακλύζει ένας πόθος έντονος και επίμονος, σχεδόν επώδυνος.

Όλα αυτά υπέφερε ο Ζάκι-μπέης για το χατίρι της Ραμπάμπ, και δεν πέρασε μέρα που να μην της πρότεινε να συναντηθούν εκτός μπαρ. Εκείνη του αρνιόταν με νάζι, κι εκείνος εξακολουθούσε να της το προτείνει χωρίς να χάνει τις ελπίδες του, ώσπου, μόλις την προηγούμενη, η Ραμπάμπ δέχτηκε να τον επισκεφθεί στο γραφείο του. Εκείνος χάρηκε τόσο πολύ, ώστε της γλίστρησε πενήντα λίρες στο ντεκολτέ χωρίς να το μετανιώσει καθόλου, κι εκείνη ήρθε τόσο πολύ κοντά του ώστε ένωσε στο πρόσωπό του την καυτή ανάσα της, καθώς, δαγκώνοντας το κάτω χείλος της, του είπε, με μια φωνή προκλητική που έκανε να λιώσει μέ-

σα του και το τελευταίο ίχνος αυτοσυγκράτησης: «Αύριο, κύριε, θα σας ξεπληρώσω ό,τι κάνατε για μένα...»

Ο Ζάκι-μπέης ανέχτηκε την οδυνηρή ένεση, ρούφηξε το όπιο κι άρχισε να σιγοπίνει το πρώτο του ουίσκι, κι ύστερα το δεύτερο και το τρίτο, και δεν άργησε να χαλαρώσει. Ένα αίσθημα ευφορίας τον τύλιξε, και οι σκέψεις του άρχισαν να φτερουγίζουν στο κεφάλι του σαν μελωδίες... Το ραντεβού με τη Ραμπάμπ ήταν για τη μία. Τη στιγμή που το ρολόι σήμανε δύο, ο Ζάκι-μπέης είχε σχεδόν απελπιστεί, όταν, ξαφνικά, άκουσε την πατερίτσα του Αμπασχαρούν πάνω στα πλακάκια του διαδρόμου· σε λίγο, το πρόσωπο του υπηρέτη ξεπρόβαλε απ' τη μισάνοιχτη πόρτα και, με την ανάσα κομμένη από την ταραχή, θαρρείς και το μαντάτο του έδινε πραγματική χαρά, ο Αμπασχαρούν είπε: «Εξοχότατε, έχει έρθει η μαντάμ Ραμπάμπ».

Το 1934, ο εκατομμυριούχος Αγκόπ Γιακουμπιάν, πρόεδρος της αρμενικής κοινότητας Αιγύπτου, αποφάσισε να ανεγείρει μια πολυκατοικία που να φέρει τ' όνομά του. Για το σκοπό αυτόν, διάλεξε το καλύτερο σημείο της οδού Σουλεϊμάν Μπάσα και ανέθεσε την κατασκευή της σε μια πασίγνωστη ιταλική εταιρεία που ετοίμασε ένα ωραιότατο σχέδιο: δέκα πολυτελείς όροφοι, κλασικού ευρωπαϊκού τύπου, μπαλκόνια με αρχαιοελληνικές προτομές σκαλισμένες στην πέτρα, κολόνες, σκάλες και διάδρομοι από ατόφιο μάρμαρο, κι ένα ασανσέρ Schindler, τελευταίο μοντέλο. Η ανέγερση πήρε δύο ολόκληρα χρόνια, και το αποτέλεσμα ήταν ένα αρχιτεκτονικό κόσμημα που υπερέβαινε τόσο πολύ τις προσδοκίες, ώστε ο ιδιοκτήτης του ζήτησε από τον ιταλό αρχιτέκτονα να χαράξει το όνομά του,

Γιακουμπιάν, πάνω από την είσοδο, με μεγάλα λατινικά στοιχεία που, τη νύχτα, φωτίζονταν με νέον, σαν για να τον απαθανατίσει και να διατρανώσει το γεγονός ότι ήταν ιδιοκτήτης αυτού του θαυμάσιου κτιρίου. Εκείνη την εποχή, το Μέγαρο Γιακουμπιάν κατοικήθηκε από την αφρόκρεμα της κοινωνίας: υπουργοί, ισχυροί γαιοκτήμονες πασάδες, ξένοι βιομήχανοι και δύο εβραίοι εκατομμυριούχοι (ο ένας απ' αυτούς ήταν της διάσημης οικογένειας Μοσερί). Το ισόγειο χωριζόταν σε δύο ίσα τμήματα: ένα ευρύχωρο γκαράζ με πολλές πίσω πόρτες όπου στάθμευαν τα αυτοκίνητα των ενοίκων (τα περισσότερα, πολυτελή: Rolls-Royce, Buick, Chevrolet...), κι έναν μεγάλο χώρο τριών προσόψεων όπου ο Γιακουμπιάν εξέθετε τα ασημικά κατασκευής των εργοστασίων του. Αυτός ο εκθεσιακός χώρος άκμασε επί τέσσερις δεκαετίες, κι ύστερα, σιγά σιγά, άρχισε να υποβαθμίζεται, ώσπου, πρόσφατα, ο χατζής Μουχάμαντ Αζάμ τον αγόρασε και τον μετέτρεψε σε κατάστημα νεωτερισμών. Στην τεράστια ταράτσα του κτιρίου διαμορφώθηκαν δύο δωμάτια με χώρους υγιεινής για τον θυρωρό και την οικογένειά του, ενώ στην άλλη μεριά της ταράτσας κατασκευάστηκαν πενήντα δώματα, ένα για κάθε διαμέρισμα. Κανένα απ' αυτά τα δώματα δεν ξεπερνούσε τα δύο τετραγωνικά μέτρα, ενώ οι τοίχοι και οι πόρτες τους ήταν από σίδηρο κι έκλειναν με λουκέτα που τα κλειδιά τους δόθηκαν στους ιδιοκτήτες των διαμερισμάτων. Τότε, αυτά τα σιδερένια δώματα ήταν πολλών χρήσεων: από αποθήκες τροφίμων ή σκυλόσπιτα (αν τα σκυλιά ήταν μεγάλosωμα ή επιθετικά) μέχρι και πλυσταριά – εκείνα τα χρόνια (πριν διαδοθούν τα ηλεκτρικά πλυντήρια), την μπουγάδα την έκαναν επαγγελματίες πλύστρες, που έπλεναν τα ρούχα στο δώμα, κι ύστερα τ'

άπλωναν σ' ένα σκοινί που πήγαινε απ' τη μία άκρη της ταράτσας στην άλλη. Τα δώματα δε χρησίμευαν ποτέ για δωμάτια υπηρεσίας, ίσως γιατί, εκείνη την εποχή, οι ένοικοι του κτιρίου ήταν αριστοκράτες και ξένοι, και δεν το χωρούσε το μυαλό τους ότι ήταν δυνατόν να μείνει άνθρωπος σ' έναν τόσο στενό χώρο· φρόντιζαν, λοιπόν, να υπάρχει ένα δωμάτιο για τους υπηρέτες στα ευρύχωρα και πολυτελή διαμερίσματά τους, ορισμένα απ' τα οποία αποτελούνταν από οκτώ ή δέκα δωμάτια σε δύο επίπεδα, συνδεόμενα με εσωτερική σκάλα.

Το 1952 ξέσπασε η Επανάσταση κι όλα άλλαξαν. Οι εβραίοι και οι ξένοι άρχισαν να εγκαταλείπουν την Αίγυπτο, και τα διαμερίσματα που άδειαζαν λόγω αναχωρήσεως των ενοίκων τους, καταλαμβάνονταν από αξιωματικούς του στρατού, τους ισχυρούς άνδρες της εποχής. Τη δεκαετία του 1960, τα μισά διαμερίσματα του κτιρίου κατοικούνταν από αξιωματικούς διαφόρων βαθμών, από υπολοχαγούς ή νεόνυμφους λοχαγούς έως στρατηγούς, που είχαν εγκατασταθεί στο κτίριο με τις πολυμελείς οικογένειές τους. Μάλιστα, ο στρατηγός Αλ-Ντακρούρι, που χρημάτισε διευθυντής του πολιτικού γραφείου του Μουχάμαντ Ναγκίμπ, είχε καταφέρει ν' αποκτήσει δύο μεγάλα συνεχόμενα διαμερίσματα στον δέκατο όροφο – στο ένα εγκαταστάθηκε η οικογένειά του, και το άλλο το χρησιμοποιούσε για γραφείο όπου, τα απογεύματα, δεχόταν τους πολίτες που έρχονταν να ζητήσουν ρουσφέτια.

Οι γυναίκες των αξιωματικών άρχισαν να χρησιμοποιούν διαφορετικά αυτά τα σιδερένια δώματα: οι πρώτοι που έμειναν εκεί ήταν οι σουφράγκι, οι μάγειροι και οι παρακώρες που είχαν έρθει απ' τα χωριά τους για να υπηρετήσουν τους αξιωματικούς. Κάποιες απ' αυτές τις

συζύγους αξιωματικών, που ήταν λαϊκής καταγωγής, το 'βρισκαν απολύτως φυσικό να εκτρέφουν στα δώματα κουνέλια, πάπιες και πουλερικά, και στις δημοτικές Αρχές του δυτικού Καϊρού ασκήθηκαν πολλές αγωγές απ' τους παλιούς ενοίκους της πολυκατοικίας. Όταν όλες αυτές οι αγωγές, μετά από παρεμβάσεις των αξιωματικών, μπήκαν στο αρχείο, οι ίδιοι ένοικοι αναγκάστηκαν να προσφύγουν στον στρατηγό Αλ-Ντακρούρι, ο οποίος, χάρη στην επιρροή που ασκούσε στους αξιωματικούς, κατάφερε να βάλει φρένο σ' αυτή την ανθυγιεινή πρακτική.

Ακολούθησε η *Ινφίτα* της δεκαετίας του 1970, και οι εύποροι άρχισαν να εγκαταλείπουν το κέντρο της πόλης και να μετακομίζουν στο Αλ-Μοχαντισίν ή στο Μαντίνιατ Ναसर, κάποιοι πούλησαν τα διαμερίσματά τους στο Μέγαρο Γιακουμπιάν, και άλλοι τα μετέτρεψαν σε γραφεία και ιατρεία για τα παιδιά τους που τελείωναν το πανεπιστήμιο, ή τα νοίκιαζαν επιπλωμένα σε άραβες τουρίστες. Αυτό είχε ως συνέπεια τη βαθμιαία διακοπή κάθε δεσμού ανάμεσα στα σιδερένια δώματα και τα διαμερίσματα της πολυκατοικίας. Οι πρώην υπηρέτες παρέδωσαν με το αζημίωτο τα σιδερένια δώματά τους σε άλλους, φτωχούς ενοίκους που έρχονταν από την επαρχία ή δούλευαν κάπου κοντά στο κέντρο κι είχαν ανάγκη από ένα φτηνό κατάλυμα εκεί κοντά.

Οι συναλλαγές αυτές διευκολύνθηκαν από το θάνατο του κυρίου Γκριγκόρ, του Αρμένι που διαχειριζόταν όχι μόνο την πολυκατοικία, αλλά ολόκληρη την περιουσία του εκατομμυριούχου Αγκόπ Γιακουμπιάν με τη μεγαλύτερη δυνατή εντιμότητα και ευσυνειδησία, και κάθε χρόνο, κατά το μήνα Δεκέμβριο, έστελνε το εισόδημα στην Ελβετία όπου είχαν εγκατασταθεί οι κληρονόμοι του Γιακουμπιάν μετά

την Επανάσταση. Ο κύριος Γκριγκόρ αντικαταστάθηκε ως προς τα καθήκοντά του από τον δικηγόρο Φίκρι Αμπντ αλ-Σαχίντ, έναν άνθρωπο κάθε άλλο παρά υπεράνω χρημάτων, που ζητούσε υψηλή προμήθεια για κάθε παραχώρηση σιδερένιου δώματος, αλλά και μια εξίσου υψηλή αμοιβή για τη σύνταξη του συμβολαίου του νέου ενοίκου.

Στο τέλος, μια νέα κοινωνία αναπτύχθηκε πάνω στην ταράτσα, εντελώς ανεξάρτητη από την υπόλοιπη πολυκατοικία. Μερικοί νεοφερμένοι νοίκιασαν δύο συνεχόμενα δώματα κι έφτιαξαν ένα μικρό διαμέρισμα με τους χώρους υγιεινής του (αποχωρητήριο και λουτρό), ενώ οι άλλοι, οι πιο φτωχοί, συνεργάστηκαν για να εγκαταστήσουν κοινό αποχωρητήριο, ανά τρία ή τέσσερα δώματα. Έτσι, η κοινωνία της ταράτσας δε διαφέρει από καμία άλλη λαϊκή κοινωνία της Αιγύπτου: τα παιδιά τρέχουν μισόγυμνα και ξυπόλυτα, οι γυναίκες περνούν τη μέρα τους μαγειρεύοντας, κουτσομπολεύοντας στον ήλιο και, συχνά, καβγαδίζοντας, οπότε ανταλλάσσουν τις χειρότερες κατηγορίες και τις χυδαιότερες βρισιές, μόνο και μόνο για να τα ξαναβρούν αμέσως και ν' αποκαταστήσουν τις εγκάρδιες σχέσεις τους σαν να μην είχε συμβεί τίποτα. Τότε, δίνουν η μία στην άλλη φλογερά, σκαστά φιλιά, καμιά φορά δε, βάζουν και τα κλάματα, από υπερβολική συγκίνηση και αγάπη.

Οι άνδρες δε δίνουν και πολλή σημασία στους καβγάδες των γυναικών, τους οποίους θεωρούν μία επιπλέον απόδειξη εκείνης της εγκεφαλικής ανεπάρκειας για την οποία είχε μιλήσει ο Προφήτης, ο Θεός να τον ευλογεί και να του χαρίζει γαλήνη.* Οι άνδρες της ταράτσας περνούν

* Στερεότυπη φράση που εκφέρουν οι μουσουλμάνοι κάθε φορά που μνημονεύουν τον Προφήτη.

τη μέρα τους σ' έναν σκληρό και αχάριστο αγώνα για να βγάλουν το ψωμί τους, και, το βράδυ, επιστρέφουν εξαντλημένοι, προσβλέποντας μονάχα σε τρεις μικρές απολαύσεις: ένα ζεστό πιάτο φαΐ, λίγο ταμπάκο με μέλι (και χασίς, αν υπάρχει), που το καπνίζουν στην γκούζα είτε μόνοι είτε, τα βράδια του καλοκαιριού, με παρέα, κουβεντιάζοντας, πάνω στην ταράτσα. Η τρίτη απόλαυση δεν είναι άλλη από το σεξ, που οι άνδρες της ταράτσας όχι μόνο το τιμούν και με το παραπάνω, αλλά και, αν είναι νόμιμο και ευλογημένο απ' τη θρησκεία, δε βλέπουν γιατί να μην κουβεντιάζουν γι' αυτό ανοιχτά. Εδώ, υπάρχει μια αντίφαση: ο άνδρας της ταράτσας, ενώ, όπως συνηθίζεται στα λαϊκά στρώματα, ντρέπεται ν' αναφέρει μπροστά σε άλλους τ' όνομα της γυναίκας του, και την αποκαλεί «Μάνα του Τάδε»* ή «τα παιδιά» (ας πούμε, «τα παιδιά μαγειρέψαν μολοχία»), δεν έχει κανένα πρόβλημα, όταν είναι με αντροπαρέα, να παραθέσει τις πιο σκανδαλιστικές λεπτομέρειες από τις σχέσεις του με τη γυναίκα του, οπότε κάθε άνδρας της ταράτσας ξέρει τα πάντα για τις σεξουαλικές σχέσεις όλων των άλλων... Όσο για τις γυναίκες, όποια κι αν είναι η ευλαβικότητα ή η σεμνότητά τους, όλες λατρεύουν το σεξ και ψιθυρίζουν η μία στην άλλη μυστικά του κρεβατιού, ξεσπώντας, όταν είναι μόνες, σε γέλια που είναι αθώα ή, καμιά φορά, ξεδιάντροπα. Δεν αγαπούν το σεξ μόνο και μόνο για να ικανοποιήσουν την όρεξή τους, αλλά και γιατί το σεξ και η πιεστική ανάγκη που εκφράζουν γι' αυτό οι άντρες τους, τις κάνουν να αισθάνονται πως, παρά τη μιζέρια και τη στερημένη τους ζωή, εξακολου-

* Μάνα του πρωτότοκου αγοριού· συνήθης προσφώνηση μητέρων (βλ. και σημ. σελ. 211).

θούν να είναι γυναίκες, ωραίες γυναίκες, και να τις λαχταρούν οι άντρες τους. Αν τα παιδιά έχουν κοιμηθεί, αν έχουν αποσώσει το βραδινό τους κι έχουν ευχαριστήσει τον Κύριο, αν στο σπίτι έχει μείνει αρκετό φαγητό για μια βδομάδα ή και λίγο παραπάνω, αν έχουν μπει στην μπάντα λίγα λεφτά για τίποτα ανάγκες, αν το δωμάτιο είναι καθαρό και συγυρισμένο, αν ο άντρας έχει γυρίσει σπίτι, Πέμπτη βράδυ* κι έχει κέφια απ' το χασίς και καλεί τη γυναίκα του, δεν είναι καθήκον της ν' ανταποκριθεί σ' αυτό το κάλεσμα, αφού πρώτα πλυθεί, καλλωπιστεί και αρωματιστεί; Κι εκείνες οι σύντομες ώρες ευτυχίας δεν της δίνουν την απόδειξη πως, παρ' όλη τη μιζέρια, η ζωή της δεν έχει πάει εντελώς στράφι; Θα χρειαζόταν ένας προικισμένος ζωγράφος για ν' αποδώσει την έκφραση στο πρόσωπο μιας γυναίκας της ταράτσας, Παρασκευή πρωί, όταν ο άντρας της έχει κατέβει για την προσευχή, κι εκείνη, αφού ξεπλύνει τα ίχνη του έρωτα, βγαίνει στην ταράτσα για ν' απλώσει τα σεντόνια που έχει μόλις καθαρίσει – εκείνη τη στιγμή, με τα βρεμένα της μαλλιά, το αστραφτερό της δέρμα και τη γαλήνια έκφραση στο πρόσωπό της, μοιάζει με τριαντάφυλλο που, νοτισμένο από την πρωινή δροσιά, έχει μόλις αγγίξει την τελειότητα.

Η σκοτεινιά της νύχτας αποσυρόταν, κάνοντας χώρο για τη νέα αυγή, μα στο παράθυρο της κάμαρας του Αλ-Σάζλι, του θυρωρού της πολυκατοικίας, έκαιγε ακόμα ένα χλωμό φωτάκι: ο έφηβος γιος του, ο Τάχα, μάτι δεν είχε κλεί-

* Στις αραβικές χώρες, η ημέρα αργίας δεν είναι η Κυριακή, αλλά η Παρασκευή.

σει όλη νύχτα από το άγχος. Το ξημέρωμα, έκανε την προσευχή του, μαζί με τις δύο προαιρετικές γονυκλισίες, κι ύστερα, φορώντας τη λευκή του κελεμπία, κάθισε στο κρεβάτι, πήρε στα χέρια του το *Βιβλίο των Επικλήσεων* και, στη σιγαλιά της κάμαρας, έπιασε να επαναλαμβάνει ψιθυριστά: «Κύριε, Σου ζητώ να μου δώσεις ό,τι καλό μπορεί να έχει η μέρα που ξημερώνει, και να με προστατέψεις από ό,τι κακό μπορεί να έχει κι ό,τι κακό μπορεί να φέρει. Κύριε, προστάτεψέ με με το άγρυπνό Σου βλέμμα, και συγχώρεσέ με, Ύψιστε, που δεν αφανίζομαι. Εσύ είσαι η ελπίδα μου, Κύριέ μου, ο Μεγαλοπρεπής, ο Γενναίος. Στρέφω προς Σε το πρόσωπό μου. Κύριε· κλίνε κι Εσύ το πρόσωπό Σου προς εμένα, δέξου με στους κόλπους της συγγνώμης και της δόξας Σου, στείλε μου το χαμόγελο του ελέους Σου».

Ο Τάχα συνέχισε να διαβάζει τις προσευχές του ώσπου το φως του ήλιου τρύπωσε στο δωμάτιο και, σιγά σιγά, η ζωή άρχισε να σαλεύει στα σιδερένια δώματα: φωνές, κραυγές, γέλια, βηξίματα, πόρτες που ανοιγοκλείνουν, μυρωδιά βραστού νερού, ευωδιές από καφέ και τσάι και κάρβουνο κι απ' τον καπνό των ναργιλέδων. Για τους κατοίκους της ταράτσας, δεν είναι παρά η αρχή άλλης μιας μέρας· για τον Τάχα αλ-Σάζλι, η μέρα που θα κρινόταν το μέλλον του. Μετά από λίγες ώρες, θα παρουσιαζόταν στη Σχολή της Αστυνομίας για την προφορική συνέντευξη, τελευταίο εμπόδιο στην κούρσα της ελπίδας. Από παιδί λαχταρούσε να γίνει αξιωματικός της αστυνομίας, κι αφιέρωσε όλες του τις προσπάθειες στην εκπλήρωση του ονείρου του. Πήρε το απολυτήριό του από το λύκειο (κλασικό) με βαθμό 89 στα 100, χωρίς να χρειαστεί ιδιαίτερα, εκτός από κάποια φροντιστηριακά μαθήματα στο πλαί-

σιο του σχολείου που τα έξοδά τους ο πατέρας του δεινοπάθησε να τα καλύψει. Τις καλοκαιρινές διακοπές, γράφτηκε (για δέκα λίρες το μήνα) στο Κέντρο Νεολαίας τού Αμπντίν, και γυμνάστηκε ώσπου ν' αποκτήσει τη φυσική κατάσταση που θα του επέτρεπε να περάσει τα τεστ φυσικής αγωγής της Σχολής της Αστυνομίας.

Προκειμένου να εκπληρώσει το όνειρό του, ο Τάχα έπιασε φιλίες με όλους τους αστυνομικούς της γειτονιάς του, τόσο αυτούς που υπηρετούσαν στο τμήμα του Κασρ αλ-Νιλ, όσο και εκείνους του Παραρτήματος στο Κότσι-κα. Του είχαν μάθει πως οι πλούσιοι έσκαγαν κάτω απ' το τραπέζι είκοσι χιλιάδες λίρες για να πετύχουν την εισαγωγή των παιδιών τους στη σχολή (αχ, πώς θα 'θελε να τα 'χει αυτά τα λεφτά!). Προκειμένου να εκπληρώσει το όνειρό του, ο Τάχα αλ-Σάζλι, που απ' τα μικρά του βοηθούσε τον πατέρα του κάνοντας θελήματα, χρειάστηκε να υποστεί επίσης τις κακίες και την αλαζονεία των ενοίκων της πολυκατοικίας.

Πάντως, όταν οι ένοικοι αντιλήφθηκαν πόσο έξυπνος και πόσο καλός μαθητής ήταν ο Τάχα, δεν αντέδρασαν όλοι το ίδιο: άλλοι τον ενθάρρυναν να σπουδάσει, του έδιναν γενναία πουρμπουάρ και του προδίκαζαν μέλλον λαμπρό· άλλοι, όμως (και δεν ήταν λίγοι), δε χαίρονταν και πολύ με τις επιτυχίες του «γιου του θυρωρού» και προσπαθούσαν να πείσουν τον πατέρα του να τον γράψει σε μια επαγγελματική σχολή μετά το λύκειο, «ώστε να μάθει μια τέχνη, για το δικό σου το καλό και για το δικό του», όπως έλεγαν στον γηραλέο μπαρμπα-Σάζλι, κάνοντας πως τάχα νοιάζονταν γι' αυτόν. Όταν ο Τάχα μπήκε στο γυμνάσιο και συνέχισε να παίρνει καλούς βαθμούς, τον φώναζαν, τις μέρες των εξετάσεων, και του ανέ-

θεταν περίπλοκες δουλειές και χρονοβόρες, και του 'διναν γερά πουρμπουάρ για να τον δελεάσουν, με τον κρυφό και κακόβουλο πόθο να μην προλάβει να μελετήσει. Ο Τάχα δεχόταν αυτές τις δουλειές γιατί χρειαζόταν τα λεφτά, αλλά συνέχιζε και να σκοτώνεται στο διάβασμα, και συχνά περνούσαν ένα-δύο εικοσιτετράωρα χωρίς να κλείσει μάτι.

Όταν ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα των απολυτηρίων εξετάσεων και η βαθμολογία του ήταν υψηλότερη απ' τα παιδιά πολλών ενοίκων της πολυκατοικίας, οι γρουσουζήδες άρχισαν να λυσσομανούν απροκάλυπτα. Όταν, ας πούμε, συναντιόνταν δύο μπροστά στο ασανσέρ, ο ένας ρωτούσε ειρωνικά τον άλλον αν είχε συγχαρεί τον θυρωρό για τους βαθμούς του γιου του, προσθέτοντας πικρόχολα ότι ο γιος του θυρωρού δε θ' αργούσε να μπει στη Σχολή της Αστυνομίας και ν' αποφοιτήσει ως αξιωματικός με δύο άστρα στις επωμίδες. Στο σημείο αυτό, ο άλλος εξέφραζε ευθαρσώς την ενόχλησή του, πρώτα εκθειάζοντας το χαρακτήρα και τη μελετηρότητα του Τάχα, κι ύστερα, με ύφος σοβαρό (σαν να 'θελε να δηλώσει ότι αυτό που τον ενοχλούσε ήταν θέμα αρχής και όχι προσώπου), τα γύριζε: οι δουλειές στην αστυνομία, στη δικαιοσύνη και, γενικότερα, όλες οι ευαίσθητες δουλειές θα 'πρεπε να είναι αποκλειστικότητα των παιδιών των καλών οικογενειών, γιατί, όταν το παιδί του θυρωρού ή του σιδερώτη αποκτά οποιαδήποτε εξουσία, δεν μπορεί παρά να τη χρησιμοποιήσει για ν' αντισταθμίσει το αίσθημα της αδικίας και το σύμπλεγμα κατωτερότητας που είχε αποκτήσει στα παιδικά του χρόνια, και κατέληγε βρίζοντας τον Αμπντ αλ-Νάσερ που είχε θεσπίσει τη δωρεάν παιδεία, ή επικαλούμενος ως αξίωμα τη φράση του Προφήτη

(ο Θεός να τον ευλογεί και να του χαρίζει γαλήνη): «Τα παιδιά των ταπεινών μη τα μαθαίνετε».

Αυτοί οι ίδιοι ένοικοι, μετά την ανακοίνωση των αποτελεσμάτων, άρχισαν να προκαλούν τον Τάχα με τα πιο φτηνά προσχήματα, όπως, ας πούμε, ότι είχε ξεχάσει να ξαναβάλει τα πατάκια αφού τους έπλυνε το αυτοκίνητο, ή ότι είχε αργήσει να γυρίσει από κάπου μακριά όπου τον είχαν στείλει, ή ότι είχε ξεχάσει να ψωνίσει ένα πράγμα από τα δέκα που του 'χαν παραγγείλει. Τον προσέβαλλαν επίτηδες για να τον αναγκάσουν να τους αποκριθεί πως αυτός δεν τις δεχόταν αυτές τις προσβολές γιατί ήταν μορφωμένος, κάτι που θα τους έδινε τη χρυσή ευκαιρία να του τα πουν χαρτί και καλαμάρι: εδώ, ήταν ένας απλός θυρωρός –τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο–, κι αν η δουλειά δεν του άρεσε, καλύτερα να την άφηγε, για να την κάνει κάποιος άλλος που την είχε ανάγκη. Όμως ο Τάχα δεν τους την έδωσε ποτέ αυτή την ευκαιρία. Δεχόταν τις επιτιμήσεις τους σιωπηλά, καρτερικά, μ' ένα αμυδρό χαμόγελο, ενώ το ωραίο σκούρο πρόσωπό του έδινε τότε την εντύπωση ότι δε συμφωνούσε μ' αυτά που του καταμαρτυρούσαν κι ότι ήταν ολωσδιόλου ικανός ν' ανταποδώσει την προσβολή, αλλά τον συγκρατούσε ο σεβασμός του προς τους πρεσβυτέρους.

Αυτός ήταν ένας από τους πολλούς ελιγμούς του, ένας αμυντικός μηχανισμός που τον χρησιμοποιούσε ο Τάχα σε δύσκολες περιστάσεις για να εκφράσει ό,τι είχε στην καρδιά του και, ταυτόχρονα, ν' αποφύγει τα προβλήματα· ελιγμούς που, ενώ στην αρχή τούς έκανε κάπως τεχνητά, σαν να υποδυόταν ένα ρόλο, αργότερα τους εκτελούσε με απόλυτη φυσικότητα. Για παράδειγμα, δεν του άρεσε να κάθεται στο θυρωρείο, για να μην είναι αναγκα-

σμένος να σηκώνεται από σεβασμό όταν εμφανιζόταν κάποιος ένοικος, οπότε, αν ήταν καθισμένος κι έβλεπε από μακριά έναν ένοικο που ετοιμαζόταν να μπει στο κτίριο, έκανε ότι ήταν απασχολημένος σε κάτι που τον εμπόδιζε να σηκωθεί. Επίσης, είχε συνηθίσει ν' απευθύνεται στους ενοίκους μ' έναν αυστηρά ελεγχόμενο σεβασμό και να τους συμπεριφέρεται όπως ένας υπάλληλος στο αφεντικό του και όχι όπως ένας υπηρέτης στον κύριό του. Όσο για τα παιδιά τους, που ήταν περίπου συνομήλικά του, τους συμπεριφερόταν ως ίσος προς ίσον. Τους φώναζε με το μικρό τους όνομα, τους μιλούσε κι αστελευόταν μαζί τους σαν να 'ταν φιλαράκια, και δανειζόταν απ' αυτούς σχολικά βιβλία, ακόμα κι αν δεν τα 'χε ανάγκη, μόνο και μόνο για να τους θυμίζει πως, παρότι θυρωρός, δεν έπαυε να 'ναι συμμαθητής τους.

Αυτή ήταν η καθημερινή ζωή του: φτώχεια, εξαντλητική δουλειά, η αλαζονεία των ενοίκων, το πάντα διπλωμένο χαρτονόμισμα των πέντε λιρών που του 'δινε ο πατέρας του κάθε Σάββατο και που έπρεπε να σκαρφιστεί χίλια δυο τεχνάσματα για να του φτάσουν για όλη τη βδομάδα· ένα χλιαρό, πλαδαρό χέρι που προβάλλει με κομψή νωχέλεια μέσα απ' το παράθυρο ενός αυτοκινήτου για να του δώσει το μπαχτσίσι (κι έπρεπε τότε να χαιρετήσει στρατιωτικά και να ευχαριστήσει με δυνατή φωνή κι ενθουσιασμό)· εκείνο το ειρωνικό ή συγκαταβατικό ή και συμπονετικό βλέμμα των συμμαθητών του όταν έρχονταν στο σπίτι του κι έβλεπαν ότι έμενε στο δωμάτιο του θυρωρού, «πάνω στην ταράτσα»· εκείνη την ενοχλητική, αν όχι αηδιαστική, ερώτηση, που του έκαναν ξένοι, μπαίνοντας στην πολυκατοικία: «Εσύ είσαι ο θυρωρός;»· τον τρόπο με τον οποίο οι ένοικοι καμώνονταν τους φορτωμένους

για να τρέξει και να τους πάρει από τα χέρια ό,τι κουβαλούσαν, όσο ελαφρό ή ασήμαντο κι αν ήταν.

Έτσι περνάει κάθε μέρα του, με όλα αυτά τα ενοχλητικά, αλλά, όταν πέφτει στο κρεβάτι, αργά τη νύχτα, πάντα εξαντισμένος μετά τους καθαρμούς του κι αφού έχει κάνει τη βραδινή προσευχή του, καθώς και τις δύο προαιρετικές, μένει γι' αρκετή ώρα με τα μάτια ανοιχτά μέσα στο σκοτάδι της κάμαρας, και σιγά σιγά, βλέπει τον εαυτό του αξιωματικό της αστυνομίας, να βαδίζει καμαρωτά με τη γαλάζια στολή του, με δύο μπρούντζινα άστρα να λαμποκοπούν στον ώμο του και το εντυπωσιακό υπηρεσιακό περίστροφο δεμένο στη ζώνη του. Φαντάζεται ότι έχει παντρευτεί την Μπουσάινα αλ-Σάγιεντ, την αγαπημένη του, κι ότι έχουν εγκατασταθεί σ' ένα καθωσπρέπει διαμέρισμα, σε μια καλή γειτονιά, μακριά απ' το θόρυβο και τη βρομιά της ταράτσας.

Ο Τάχα πίστευε ακράδαντα πως ο Θεός θα εκπλήρωνε όλα του τα όνειρα – κατ' αρχάς, γιατί φρόντιζε πάντα να τιμά τις εντολές του Θεού, να τηρεί τις θρησκευτικές υποχρεώσεις του και ν' αποφεύγει τα θανάσιμα αμαρτήματα (ο Θεός, στο *Κοράνι* του, το είχε υποσχεθεί στους πιστούς του δούλους: *Ἐὰν οἱ κάτοικοι τῶν χωρῶν ᾗθελον πιστεύσει καὶ φοβηθῇ τὸν Κύριον, ἠθέλαμεν ἀνοίξει αὐτοῖς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν οὐρανῶν καὶ τῆς γῆς**), κι ύστερα γιατί πίστευε στη συνέπεια του Παντοδύναμου Θεού που είχε αποκαλύψει στον Προφήτη του: «Εγώ προσαρμόζομαι στις προσδοκίες που έχουν από μένα οι δούλοι μου: αν με

* Το *Κοράνι*, Ζ 94. [Όλα τα αποσπάσματα του *Κορανίου* που παρατίθενται στο κείμενο είναι σε μετάφραση Γ.Ι. Πεντάκη (Αλεξάνδρεια, 1886).]

θέλουν καλό, είμαι καλός· αν με θέλουν κακό, κακός». Ο Θεός είχε ήδη τηρήσει την υπόσχεσή του χαρίζοντάς του επιτυχία, πρώτα στις απολυτήριες και μετά, δόξα τω Θεώ, στις εισαγωγικές εξετάσεις για τη Σχολή της Αστυνομίας. Το μόνο εμπόδιο που του έμενε να ξεπεράσει ήταν η εμφάνισή του στην επιτροπή, κάτι που, Θεού θέλοντος, θα γινόταν σήμερα.

Ο Τάχα σηκώθηκε κι έκανε τις δύο πρωινές γονυκλισίες, κι ύστερα άλλες δύο για να εισακουστεί η προσευχή του· μετά, πλύθηκε, ξυρίστηκε κι έπιασε να ντύνεται. Ειδικά γι' αυτή τη συνέντευξη, είχε αγοράσει ένα καινούργιο γκρι κοστούμι, ένα αστραφτερά λευκό πουκάμισο και μια ωραία μπλε γραβάτα, κι όταν κοιτάχτηκε για τελευταία φορά στον καθρέφτη, βρήκε ότι ήταν κομψότατος. Την ώρα που έσκυψε για να φιλήσει τη μητέρα του, εκείνη απίθωσε το χέρι της στο κεφάλι του μουρμουρίζοντας μια ευχή, κι ύστερα επικαλέστηκε την ευλογία των ουρανών με μια θέρμη που έκανε την καρδιά του να σκιρτήσει. Στην είσοδο της πολυκατοικίας, βρήκε τον πατέρα του καθισμένο στον πάγκο του ανακούρκουδα, όπως το συνήθιζε. Ο γέρος σηκώθηκε αργά, τον κοίταξε για μια στιγμή, κι ύστερα, με το λευκό μουστάκι του να τρέμει, έβαλε το χέρι του στον ώμο του παιδιού του, χαμογέλασε, αποκαλύπτοντας το ξεδοντιασμένο στόμα του, και του 'πε με καμάρι: «Τα συγχαρητήριά μου εκ των προτέρων, κύριε αξιωματικέ».

Ήταν περασμένες δέκα, και η οδός Σουλεϊμάν Μπάσα ήταν πλημμυρισμένη αυτοκίνητα και περαστικούς, ενώ τα περισσότερα μαγαζιά είχαν ανοίξει. Ο Τάχα, που είχε αποφασίσει να πάρει ταξί για να μην τσαλακώσει το κοστούμι του μες στο συνωστισμό των λεωφορείων, υπολόγισε

πως είχε μπροστά του μία ολόκληρη ώρα ως τη συνέντευξη. Σκέφτηκε, λοιπόν, την ώρα που του απέμενε, να την περάσει με την Μπουσάινα. Όταν ήθελαν να συναντηθούν, είχαν κανονίσει τα εξής: εκείνος περνούσε μπροστά από το κατάστημα νεωτερισμών Σανάν όπου δούλευε η Μπουσάινα, κι όταν εκείνη τον έβλεπε, ζητούσε από τον κύριο Ταλάλ, τον ιδιοκτήτη, την άδεια να βγει, δήθεν για να φέρει κάτι από την αποθήκη, κι ύστερα έτρεχε να τον βρει στο αγαπημένο τους σημείο για ραντεβού, τον καινούργιο κήπο στην Πλατεία Ταουφικίγια...

Ο Τάχα έκανε όπως είχαν συνεννοηθεί· κάθισε να την περιμένει στο μαρμάρινο πεζούλι του κήπου, κι όταν την είδε να 'ρχεται από μακριά, η καρδιά του άρχισε να χτυπάει δυνατά. Του άρεσε το βάδισμά της: περπατούσε με μικρά, αργά βήματα, με το κεφάλι χαμηλωμένο σαν να φοβόταν ή σαν να μετάνιωνε για κάτι, ή σαν να βιάζετο πάνω σε μια εύθραυστη επιφάνεια κι έτρεμε μην τη σπάσει. Όταν ο Τάχα πρόσεξε πως είχε φορέσει την κόκκινη στενή της φούστα που αναδείκνυε τις γραμμές της και που το άνοιγμα του ντεκολτέ της άφηνε να φανεί το πλούσιο στήθος της, ένιωσε να τον κατακλύζει ένα κύμα οργής, θυμήθηκε τον καβγά τους όταν της είχε ζητήσει να μην ξαναφορέσει αυτό το φουστάνι, αλλά συγκρατήθηκε, για να μη χαλάσει την ατμόσφαιρα. Εκείνη του χαμογέλασε αποκαλύπτοντας τα μικρά, αστραφτερά και ίσια δόντια της, τα υπέροχα λακκάκια της και τα χείλια της που ήταν βαμμένα σκούρα κόκκινα. Κάθισε δίπλα του, στράφηκε προς το μέρος του, τον κοίταξε με τα μεγάλα μελένια μάτια της και, σαν έχθαμβη, του είπε: «Πω πω κομψότητες!»

Η απάντησή του ήταν ένας βιαστικός φίθυρος: «Πάω στη συνέντευξη κι ήθελα να σε δω».